

BOSNA I HERCEGOVINA
APELACIONI SUD BRČKO DISTRIKTA
BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 96 o P 120629 21 Gž
Brčko, 15.09.2021. godine

U IME BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE!

Apelacioni sud Brčko distrikta Bosne i Hercegovine u vijeću sastavljenom od sudija Lučić Vuka kao predsjednika vijeća, Kovačević Maide i Kadrić Zijada, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja J.S. iz B., zastupanog po punomoćniku Marjanović Milenku, advokatu iz Brčkog, protiv tužene Raiffeisen bank d.d. Bosna i Hercegovina, Sarajevo, zastupane po punomoćniku N.L., zaposleniku tužene, radi utvrđenja ništavosti odredbe ugovora i sticanja bez osnova, v.sp. 537,00 KM, odlučujući o žalbi tužene izjavljenoj protiv presude Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 o P 120629 19 P od 15.04.2021. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 15.09.2021. godine donio je sljedeću

P R E S U D U

Žalba tužene Raiffeisen bank d.d. Bosna i Hercegovina se ODBIJA i presuda Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, broj 96 o P 120629 19 P od 15.04.2021. godine, POTVRĐUJE.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 o P 120629 19 P od 15.04.2021. godine odlučeno je na sljedeći način:

„Utvrđuje se da je ništava odredba člana 4. stav 1. Ugovora o dugoročnom XXL-nenamjenskom kreditu broj: ... od 24.12.2010. godine, zaključenog između tužioca J.S. i tužene Raiffeisen bank d.d. BiH, filijala Brčko, što je tužena dužna priznati i trpjeti.

Obavezuje se tužena da tužiocu, na ime sticanja bez osnova, usljed neosnovane naplate naknade za obradu kreditnog zahtjeva po Ugovoru o

dugoročnom XXL-nenamjenskom kreditu broj: ... od 24.12.2010. godine, isplati iznos od 537,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od dana 28.12.2010. godine pa do konačne isplate, kao i da tužiocu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 830,00 KM KM, u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti presude.“

Protiv prvostepene presude tužena Raiffeisen bank d.d. Bosna i Hercegovina (u daljem tekstu tužena) je blagovremeno izjavila žalbu zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom ovom sudu da žalbu uvaži, pobijanu presudu ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovni postupak ili da „usvoji tužbeni zahtjev i tuženog obaveže na plaćanje troškova parničnog postupka.“

Tužitelj J.S. (u daljem tekstu tužitelj) je odgovorio na žalbu, a u odgovoru pobija žalbene razloge i navode i potvrđuje pravilnost prvostepene presude. Predlaže da se žalba tužene odbije kao neosnovana.

Žalba je neosnovana.

Nakon što je ispitao prvostepenu presudu u smislu odredbe člana 341. Zakona o parničnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine“, broj 28/18 – u daljem tekstu Zakon o parničnom postupku), ovaj sud je odlučio kao u izreci iz slijedećih razloga:

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužitelja kojim traži da se utvrdi ništavom odredba člana 4. stav 1. Ugovora o dugoročnom XXL-nenamjenskom kreditu bez jemaca broj ... zaključenog između njega i tužene dana 24.12.2010. godine, te da mu tužena, na ime sticanja bez osnova, isplati iznos od 537,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 28.12.2010. godine pa do isplate, kao i da mu nadoknadi troškove parničnog postupka.

Tužena je u cjelosti osporila postavljeni tužbeni zahtjev navodom da je naknada troškova obrade kredita „dozvoljena i standardna praksa u oblasti bankarskih usluga po osnovu kreditnih poslova“, odnosno da Zakon o bankama oba entiteta propisuje da se ova vrsta naknade može ugovoriti, zatim navodom da „naknade ... predstavljaju realne operativne troškove koje banka ima u svom radu prilikom obrade i odobravanja plasmana, a koji se nalaze van troškova cijene kapitala, tj. kamatne stope...“, te da je tužitelj prethodno, prije potpisivanja ugovora, bio upoznat sa obavezom plaćanja naknade troškova obrade kredita, sa kojom se potpisivanjem ugovora o kreditu i saglasio.

Po provedenom postupku i stanju spisa utvrđene su odlučne činjenice: da je dana 24.12.2010. godine između tužitelja (kao korisnika kredita) i tužene (kao

davaoca kredita) zaključen Ugovor o dugoročnom nenamjenskom kreditu broj ..., kojim je tužena odobrila kredit tužitelju u iznosu od 17.900,00 KM sa rokom vraćanja od 84 mjeseci, uz kamatu po nominalnoj kamatnoj stopi od 9,79% godišnje; da je članom 4. Ugovora određeno da je tužitelj (korisnik kredita) dužan platiti banci naknadu za obradu kreditnog zahtjeva u iznosu od 537,00 KM odmah po zaključenju ugovora, a prije isplate kredita; da je ovako određena jednokratna naknada za obradu kredita od strane tužene i naplaćena;

da prema nalazu i mišljenju vještaka ekonomske struke Mičić Ilije nije moguće utvrditi iz čega se sastoji trošak obrade kredite iz razloga što tužena taj trošak ne predstavlja kao stvarni trošak koji je nastao u određenom trenutku za određenu radnju; da naplata naknade za obradu kredita nije opravdana, jer su operativni troškovi banke uračunati u nominalnu kamatnu stopu i ni jedna radnja zaposlenika banke nije urađena dodatno mimo njihovog radnog vremena i opisa radnog mjesta; da je visina naknade direktno vezana za procenat od visine odobrenog kredita i nije direktno vezana za stvarno obavljene poslove; da tužena dvostruko naplaćuje istu naknadu (naknada je već naplaćena kroz naplatu nominalne kamatne stope);

da tužena nije pružila nijedan dokaz na okolnosti šta čini troškove obrade kredita i po osnovu čega se isti naplaćuju, odnosno da nije dovela u pitanje nalaz i mišljenje vještaka u dijelu u kojem je navedeno da je naplata naknade obrade kredita neopravdana i da se radi o dvostrukoj naplati iste naknade; da je korisnik kredita doveden u nepovoljniji položaj u odnosu na banku, koja na osnovu unaprijed pripremljenog ugovora o kreditu korisnika kredita stavlja u takav položaj da ne može uticati na sadržaj ugovora, jer mu uslovljava isplatu određenog iznosa po uslovima koje sama određuje, uključujući tu i naknadu za troškove obrade kredita, bez obrazloženja koje su to usluge koje ona naplaćuje; da je banka tužitelju svjesno nametnula odredbu koja prouzrokuje neravnotežu u pravima i obavezama ugovornih strana na štetu tužitelja, vodeći računa isključivo o svom interesu i iskorištavajući činjenicu da nema propisa koji joj takvo što zabranjuje, što je suprotno načelu savjesnosti i poštenja.

Kod tako utvrđenih činjenica prvostepeni sud je, polazeći od toga da su stranke dužne da se prilikom zasnivanja obligacionih odnosa pridržavaju načela savjesnosti i poštenja i da učesnici u zasnivanju dvostranih ugovora polaze od načela jednake vrijednosti uzajamnih davanja, kao i od toga da ugovorna obaveza mora biti moguća, dopuštena i određena, odnosno odrediva, te da ništavost neke odredbe ne povlači ništavost i samog ugovora ako on može opstati bez ništave odredbe i ako ona nije bila uslov ugovora ni odlučujuća pobuda zbog koje je on zaključen, zaključio da je osnovan zahtjev tužitelja kojim traži da se utvrdi ništavom odredba člana 4. stav 1. Ugovora o dugoročnom XXL-nenamjenskom kreditu, zaključenog između nje i tužene dana 24.12.2010. godine, te da joj tužena, na ime sticanja bez osnova, isplati iznos od 537,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 28.12.2010. godine pa do isplate, pa je primjenom

odredaba članova 12., 15., 25. stav 1., 46., 103., 105., 210. stav 2. i 214. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89 – u daljem tekstu Zakon o obligacionim odnosima) u vezi sa odredbom člana 1065. Zakona o obligacionim odnosima, tužbeni zahtjev u cjelosti usvojio, dok je odluku o troškovima parničnog postupka donio primjenom odredbe člana 120. stav 1. Zakona o parničnom postupku.

Tužena je, iako je u žalbi navela da prvostepenu presudu pobija zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, obrazložila samo žalbeni razlog pogrešne primjene materijalnog prava.

Međutim, kada se ističe žalbeni razlog povrede postupka (kao u konkretnom slučaju), u žalbi se mora navesti i koja povreda je učinjena i kako je ona uticala na zakonitost i pravilnost donesene presude. Kako je tužena u žalbi samo paušalno navela da pobija prvostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka, a nije navela izričito, niti sadržajno koje odredbe nisu primijenjene ili pak koje odredbe nisu pravilno primijenjene i kako su uticale na pravilnost i zakonitost pobijane presude, to nije ostvaren žalbeni razlog povrede odredaba parničnog postupka.

U vrlo opširnom obrazloženju žalbenog razloga pogrešne primjene materijalnog prava tužena u bitnom ukazuje da pravo banke da naplati troškove obrade kredita proizilazi iz Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja EKS na kredite i depozite, Zakona o bankama FBiH, kao i Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga, zatim da tužitelj nije dokazao „koji je to prinudni propis povrijeđen ugovaranjem ovakve odredbe u Ugovoru o kreditu, odnosno kojom je to normom imperativnog karaktera zabranjeno ugovaranje ove odredbe, niti je sud... valjano obrazložio kako je to utvrđeno, niti kako je to utvrđeno da tužena nije imala troškove prilikom obrade kredita“, da je tužitelj „svjesno i voljno“ zaključio ugovor o kreditu sa tuženom, koji mu je „protumačen i koji je svojeručno potpisao u znak prihvatanja prava i obaveza“, da nijednim propisom nije propisano da se mora navoditi struktura troškova obrade kredita, već samo da je korisniku kredita prezentovan podatak „koliko iznose troškovi kredita“, a što je u ovom slučaju i učinjeno, te da, suprotno zaključku prvostepenog suda, banka nije postupala protivno načelu savjesnosti i poštenja, jer je ona svoju ugovornu obavezu ispunila u svemu kako glasi i „jasno je i transparentno predstavila tužitelju uslove pod kojima plasira kreditna sredstva, bez skrivenih naknada ili troškova.“ U konačnom ukazuje da, obzirom da je tužitelj dobrovoljno platio sporni iznos po osnovu obrade kredita, da primjenom odredbe člana 211. Zakona o obligacionim odnosima (koju je prema navodima tužene trebalo primijeniti) nema pravo zahtijevati vraćanje tog iznosa.

Nasuprot žalbenim navodima ovaj sud je stava da je prvostepeni sud pravilno primijenio materijalno pravo, odnosno odredbe Zakona o obligacionim odnosima na koje se pozvao kada je utvrdio da je ništava odredba člana 4. stav 1. Ugovora o dugoročnom XXL-nenamjenskom kreditu broj ... od 24.12.2010. godine, te kada je obavezao tuženu da tužitelju, na ime sticanja bez osnova, isplati iznos od 537,00 KM.

Naime, prema odredbi člana 12. Zakona o obligacionim odnosima u zasnivanju obligacionih odnosa i ostvarivanju prava i obaveza iz tih odnosa strane su dužne da se pridržavaju načela savjesnosti i poštenja, što znači uvažavanjem interesa ugovornih strana, dok prema odredbi člana 15. stav 1. istog Zakona u zasnivanju dvostranih ugovora strane polaze od načela jednake vrijednosti uzajamnih davanja.

Imajući u vidu citirane zakonske odredbe, prvostepeni sud je pravilno zaključio, polazeći od toga da se prema odredbi člana 46. ZOO ugovorena obaveza sastoji od davanja, činjenja, nečinjenja ili trpljenja i da mora biti moguća, dopuštena i određena, odnosno određiva, da je odredba člana 4. stav 1. pomenutog Ugovora o dugoročnom XXL-nenamjenskom kreditu, nepoštena i prema tome ništava u smislu odredbe člana 105. stav 1. u vezi sa odredbom člana 103. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, jer je u suprotnosti sa načelom jednakih vrijednosti uzajamnih davanja propisanom odredbom člana 15. stav 1. i načelu savjesnosti i poštenja propisanom odredbom člana 12. istog Zakona.

Ovo stoga što su troškovi obrade kredita koje je tužena naplatila u pomenutom iznosu od tužitelja u isključivom interesu tužene (predstavlja njen dodatni prihod) i banka nije imala pravo da naplati te troškove, odnosno nema ekonomsku opravdanost, obzirom da su operativni troškovi banke uračunati u nominalnu kamatnu stopu, tj. ova naknada je već naplaćena kroz nominalnu kamatnu stopu (prema nalazu i mišljenju vještaka ekonomske struke), pa ovakvo postupanje tužene svakako ne predstavlja njeno savjesno i pošteno postupanje.

Umanjujući odobreni iznos kredita za iznos od 537,00 KM (iznos naknade za obradu kreditnog zahtjeva) tužena je uzrokovala neravnotežu u pravima i obavezama ugovornih strana na štetu tužitelja, a pri tome, iako je od tužitelja naplatila ovaj iznos, nije dokazala tokom postupka na šta se troškovi obrade kreditnog zahtjeva odnose.

Stoga, obzirom da je odredba člana 4. stav 1. Ugovora o dugoročnom XXL-nenamjenskom kreditu broj ... od 24.12.2010. godine nepoštena, i prema tome ništava, jer je u konkretnom slučaju tužena morala tužitelju na jasan (transparentan) način objasniti razloge, način i strukturu obračuna naknade za obradu kredita u iznosu od 537,00 KM, onda tužitelj ima pravo zahtijevati da mu tužena, u skladu sa odredbom člana 210. Zakona o obligacionim odnosima vrati

primljeni iznos naknade, a obaveza tužene je vratiti mu taj iznos uz plaćanje zakonske zatezne kamate zbog kašnjenja, jer se time postiže cilj iz odredbe člana 110. Zakona o obligacionim odnosima.

Iako je tužena navela u žalbi da prvostepenu presudu pobija u cjelosti, odluku o naknadi troškova postupka, prema navodima obrazloženja žalbe, ne osporava, pa ovaj sud pravilnost prvostepene presude u tom dijelu nije ni ispitivao (član 341. Zakona o parničnom postupku).

Na osnovu svega izloženog nisu ostvareni žalbeni razlozi zbog kojih tužena pobija prvostepenu presudu, kao ni povrede postupka na koje sud pazi po službenoj dužnosti, radi čega je valjalo žalbu tužene kao neosnovanu odbiti i prvostepenu presudu potvrditi na osnovu odredbe člana 346. Zakona o parničnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

PREDSJEDNIK VIJEĆA

Vuk Lučić